

Tillsynsrapport

Redovisning av granskningen av ärenden med
lång handläggningstid

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Tillsynsrapport 2015:1
Utvecklingscentrumen
Mars 2015 (dnr ÅM-A 2014/1375)

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Projektet och dess genomförande	5
2.1	Bakgrund	5
2.2	Syfte	5
2.3	Utgångspunkter för granskningen	6
2.4	Vilka ärenden har granskats och av vem?.....	7
2.5	Metod för granskningen.....	7
2.6	Rättslig reglering	8
2.6.1	LUL-ärenden	8
2.6.2	FUK-frister.....	8
2.6.3	Rotelvårds-ÅFS:en	8
2.6.4	Europakonventionen	9
3	Iakttagelser vid och slutsatser av granskningen	10
3.1	Brottstyper.....	10
3.2	Ärendenas fördelning på åklagarkammare.....	11
3.3	Ärendenas ålder	13
3.4	Ärenden med häktade eller anhållna i frånvaro	14
3.5	Fristärenden	15
3.6	Särskilda svårigheter som identifierats som orsak till den långa handläggningstiden.....	15
3.6.1	Misstänkt frånvarande	16
3.6.2	Internationella kontakter	17
3.6.3	Resursbrist hos Polisen	17
3.6.4	Stora ärenden.....	17
3.6.5	Övriga orsaker.....	18
3.7	Beslut med anledning av granskningen.....	18
3.7.1	Besluts kategorier och resultat.....	18
3.7.2	Ej åtgärd	19
3.7.3	Påpekande avseende långsam handläggning	20
3.7.4	Påpekande avseende annat än långsam handläggning	20
3.7.5	Åtterrapporering	20
3.7.6	Påskyndande av handläggning.....	21
3.7.7	Överlämnande till riksåklagaren	21
4	De samlade intrycken vid granskningen	22
5	Avslutande synpunkter och förslag	24
5.1	Kraven på rotelvård samt dokumentation och diarieföring	24

5.2	Anvisningar till åklagare om handläggningen av ärenden med frihetsberövad i frånvaro.....	24
5.3	Granskningens effekter samt behov av förnyad granskning.....	24
5.4	Metoden för att identifiera ärenden där det kan brista i kravet på skyndsam handläggning.....	25
6	Beslut med anledning av tillsynen	26

1 Sammanfattning

Utvecklingscentrumen har genomfört en granskning av äldre ärenden (VP 2014 A2.22). Granskningen har rört ärenden som var öppna vid utgången av 2010 och som inte lagförts eller avslutats på annat sätt samt de fristärenden som var öppna vid utgången av 2012 och som inte lagförts eller avslutats på annat sätt. Fokus för granskningen har varit att identifiera ärenden där åtgärder behöver vidtas för att påskynda handläggningen i syfte att undvika en handläggningstid som står i strid med Europakonventionens krav eller de tidsfrister som gäller för handläggningen. Sammanlagt har 75 ärenden granskats.

Iakttagelser

Det kan konstateras att granskningen visar att egenmäktighet med barn är den brottstyp som är vanligast förekommande bland de granskade ärendena. Härefter är förmögenhetsbrott och allvarliga våldsbrott vanligast.

Granskningen visar att ärendena är spridda över landet. Många åklagarkammare har endast något eller några enstaka ärenden.

I merparten av ärendena har utredningen påbörjats 2008 eller senare. Endast ett fåtal ärenden är, i det här sammanhanget, riktigt gamla.

I 71 % av ärendena (53 ärenden) har misstänkt varit häktad eller anhållen i sin frånvaro.

Beslut med anledning av granskningen

I 55 % av ärendena (41 ärenden) har granskningen avslutats genom ett beslut om att granskningen av ärendet inte föranleder någon åtgärd.

I 12 % av ärendena (9 ärenden) har det vid granskningen konstaterats brister av mer allvarligt slag som föranlett beslut om påskyndande av handläggningen eller överlämnande till riksåklagaren. Mer allvarliga brister som gett anledning till andra åtgärder har konstaterats i ytterligare några fall. I resterande ärenden har besluten innehållit olika påpekanden av mindre allvarligt slag.

Slutsatser

Sammantaget har åklagarnas handläggning av de granskade ärendena varit förhållandevis god. Relativt få ärenden har gett anledning till någon åtgärd. I de flesta ärenden har det funnits en godtagbar förklaring till den långa handläggningstiden. Resultatet är bättre än förväntat.

Den i särklass vanligaste orsaken till att handläggningen dragit ut på tiden har varit att det inte gått att få tag på misstänkt.

De ärenden med problem som är att hänföra till Polisen är få.

I stor utsträckning har orsakerna till att handläggningstiden blivit lång i huvudsak inte kunnat påverkas av åklagaren.

Granskningen har fått effekt på det sättet att ärendena uppmärksammats och handläggande åklagare själv har vidtagit åtgärder för att påskynda handläggningen.

En återkommande iakttagelse är att handläggande åklagare underlåtit att kontinuerligt ompröva beslut om anhållande och häktning i frånvaro samt inte heller hållit sig informerad om vilka åtgärder Polisen vidtagit för att verkställa beslutet eller i vart fall inte diariefört detta.

Inte sällan har brister i dokumentation och diarieföring kunnat iakttas.

Förslag till åtgärder

Vid granskningen har det kunnat konstateras att Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten, den s.k. rotelvårds-ÅFS:en, inte har följts fullt ut. Det finns därför anledning att erinra om vikten av att regelverket följs liksom vikten av att åtgärder under förundersökningen dokumenteras och diarieförs.

Det tycks överlag råda viss osäkerhet kring vilka åtgärder handläggande åklagare förväntas vidta vid handläggningen av ärenden där den misstänkte under lång tid är anhållen eller häktad i sin frånvaro. Vår bedömning är att anvisningar behövs för att klargöra detta.

Det är tydligt att själva granskningen i sig har satt fokus på gamla ärenden och har föranlett åklagare att själv vidta åtgärder för att påskynda handläggningen. När det under granskningen beslutats om återrapportering och begäran om yttrande från handläggande åklagare har det också lett till att ärendena har prioriterats och påskyndats. Granskningen synes alltså ha varit ett effektivt sätt att säkerställa att de allra äldsta ärendena vid myndigheten uppmärksammas och getts nödvändig prioritet. Sammantaget talar detta för att liknande granskningar bör genomföras i framtiden.

Eftersom resultatet av granskningen sammantaget får anses vara bättre än man kunde förvänta samt med beaktande av bl.a. att så få fristärenden har kommit att omfattas av granskningen finns det anledning att överväga om den använda metoden är den bästa för att identifiera ärenden där det kan finnas behov av åtgärder för att förhindra att handläggningen drar ut på tiden så att lagstadgade frister åsidosätts eller handläggningen kommer i strid med Europakonventionens krav. Det finns även anledning att överväga om ett utvecklat IT-stöd kan vara ett verktyg för att identifiera sådana ärenden.

2 Projektet och dess genomförande

2.1 Bakgrund

Av Åklagarmyndighetens verksamhetsplan 2014 framgår följande.

A2.22 Ärenden med långa handläggningstider

Granskning ska genomföras av ärenden med lång handläggningstid i syfte att motverka risk för att rätten till rättegång inom skälig tid enligt artikel 6 i Europakonventionen åsidosätts och att frister i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och i förundersökningskungörelsen (1947:948) överskrids.

Granskningen ska omfatta ärenden med lång handläggningstid som identifierats av de områdesansvariga överåklagarna och som överlämnats till UC Malmö. Åtgärder ska vidtas för att påskynda handläggningen. Allvarliga fall ska överlämnas till tillsynsavdelningen för ställningstagande till om ett särskilt tillsynsärende ska inledas.

De områdesansvariga överåklagarna har sammanställt en lista för varje åklagarområde innehållande de ärenden som var öppna vid utgången av 2010 och som fortfarande inte lagförts eller avslutats på annat sätt samt de fristärenden som var öppna vid utgången av 2012. Ärendena har redovisats av kamrarna till respektive områdesansvarig överklagare med en beskrivning av varje ärende som i de flesta fall bl.a. innehåller en förklaring till tidsutdräkten, en beskrivning av vilka utredningsåtgärder som har vidtagits samt en prognos om när ärendet kan beräknas vara avgjort.

I de fall där kamrarna angett att åtal skulle komma att ske inom kort har en kontroll gjorts att så skett och ärendet har tagits bort från listan.

Sammanlagt 111 ärenden har redovisats, varav 19 är fristärenden och 62 innehåller häktade i frånvaro. Utifrån utvecklingscentrumens ansvarsområden är ärendena fördelade på följande sätt.

UC Stockholm	61 ärenden
UC Göteborg	37 ärenden
UC Malmö	13 ärenden

Den 15 oktober 2014 kompletterades redovisningen genom en skrivelse från överåklagaren Katarina Johansson Welin som innehöll ytterligare några ärenden, uppgifter om att några ärenden avslutats samt upplysning om att några ärenden redovisats med fel ärendenummer.

2.2 Syfte

Syftet med granskningen har för det första varit att motverka risk för att rätten till rättegång inom skälig tid enligt artikel 6 i Europakonventionen åsidosätts och i förekommande fall vidta åtgärder för att påskynda handläggningen med

stöd av 6 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om rättslig tillsyn (ÅFS 2012:2).

Granskningen har även syftat till att motverka risk för att frister i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och i förundersökningskungörelsen (nedan "fristären") överskrids och även i dessa ärenden vidta åtgärder för att påskynda handläggningen med stöd av 6 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om rättslig tillsyn (ÅFS 2012:2).

Slutligen har granskningen även syftat till att allvarliga fel föranleder de åtgärder som behövs inom ramen för riksåklagarens tillsyn. Fall av allvarliga felbeteenden som identifierats vid granskningen har föranlett att saken överlämnats till riksåklagaren för ställningstagande till om ett särskilt tillsynsärende ska inledas i enlighet med 11 och 12 §§ Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd om rättslig tillsyn (ÅFS 2012:2).

2.3 Utgångspunkter för granskningen

Utvecklingscentrumen har ansvarat för de ärenden som omfattas av respektive utvecklingscentrums ansvarsområde. För vart och ett av de ärenden som har omfattats av granskningen har ett tillsynsärende i form av ett ärende om att påskynda handläggningen lagts upp vid berört utvecklingscentrum. Varje överåklagare/vice överåklagare har ansvarat för respektive tillsynsärende och avgjort detta självständigt.

Som nämnts har områdesansvariga överåklagare redovisat en lista på 111 ärenden där det kan finnas anledning till granskning av högre åklagare. På den listan har inte ärenden som avslutats tagits med. Mot denna bakgrund och med hänsyn till syftet med tillsynen och de tillsynsinstrument som står högre åklagare vid utvecklingscentrumen till buds har granskningen inte omfattat ärenden där åtal har väckts eller där ärendet har avslutats på annat sätt.

Varje granskat ärende har avslutats med ett tillsynsbeslut. En granskningsmall/beslutsmall har tjänat som utgångspunkt vid utformningen av tillsynsbeslutet.

Granskningens fokus har varit att identifiera ärenden där åtgärder behöver vidtas för att påskynda handläggningen i syfte att undvika en handläggningstid som står i strid med Europakonventionens krav eller de tidsfrister som gäller för handläggningen. Prövningen har skett med utgångspunkt från de regler om förundersökningsledarens ansvar för bevakning och uppföljning av pågående förundersökningar som framgår av den s.k. rotelvårds-ÅFS:en.

Granskningen av fristären har även innefattat en kontroll om fristen lagts in på ett korrekt sätt i Cåbra samt om orsaken till att fristen överskridits har dokumenterats.

Granskningen av ärenden som innehåller anhållna och häktade i frånvaro har även innefattat en kontroll av om åklagaren kontinuerligt har omprövat anhållnings- respektive häktningsbeslutet.

Som tidigare framgått har granskningen varit inriktad på att identifiera ärenden där åtgärder behöver vidtas för att påskynda handläggningen. Vid en granskning med den inriktningen har det varit möjligt att uppmärksamma vissa allvarliga brister kopplade bl.a. till reglerna om rotelvård. (Dessa regler behandlas i avsnitt 2.6.3.) Utgångspunkten har varit att om en närmare undersökning av sådana eventuella brister har gett anledning att misstänka brott ska ärendet, beroende

på omständigheterna, överlämnas till riksåklagaren eller Särskilda åklagarkammaren för ställningstagande. Några sådana ärenden har dock inte påträffats vid granskningen. Vidare har utgångspunkten varit att om en närmare undersökning har gett vid handen att det kan finnas så allvarliga brister i handläggningen att det kan finnas skäl att inleda ett särskilt tillsynsärende så ska ärendet överlämnas till riksåklagaren för bedömning. Så har skett i sammanlagt åtta av de granskade ärendena, samt i ytterligare tre ärenden vilka avgjorts innan granskningen avslutats.

2.4 Vilka ärenden har granskats och av vem?

I verksamhetsplanen för 2014 uppdrogs, såsom ovan nämnts, åt Utvecklingscentrum Malmö att ansvara för projektets genomförande. Ansvaret har härefter flyttats över till Utvecklingscentrum Stockholm.

Projektansvariga har varit vice överåklagaren Peter Lundkvist (även samordningsansvarig för projektet, UC Stockholm), överåklagaren Marianne Ny (UC Göteborg) och vice överåklagaren Bengt Åsbäck (UC Malmö).

Kammaråklagarna Helena Wigilius (UC Stockholm), Ginger Johansson (UC Göteborg) och Lena Körner (UC Malmö) har varit projektledare. Helena Wigilius har också varit projektets sekreterare.

Av de ursprungligen redovisade 111 ärendena har i 36 ärenden antingen åtal väckts eller ärendet avslutats på annat sätt och de har därför inte ingått i granskningen.

Ett ärende har undantagits från granskningen eftersom det handlagts av en överåklagare och således endast kan granskas av riksåklagaren.

Sammanlagt har 75 ärenden granskats. Ärendena har fördelats i enlighet med Utvecklingscentrumens ansvarsområden enligt följande:

UC Stockholm	45 ärenden
UC Göteborg	23 ärenden
UC Malmö	7 ärenden

2.5 Metod för granskningen

Granskningen har genomförts i enlighet med en projektplan.

Utgångspunkten har varit att den skriftliga sammanfattningen av varje ärende som redovisats av åklagarkamrarna tillsammans med uppgifterna som framgår av Cåbra ska granskas. Dessa uppgifter har dokumenterats i de enskilda tillsynsbesluten i den utsträckning som bedömts lämplig. I 47 ärenden har nämnda uppgifter utgjort ett tillräckligt underlag för att bedöma om det funnits skäl att påskynda handläggningen eller vidta någon annan åtgärd.

Om det efter nämnda granskning framstått som tveksamt om ärendet drivits framåt med tillräcklig skyndsamhet eller om det behövts ytterligare underlag för att ta ställning till den frågan eller om ärendet ska överlämnas till riksåklagaren har en kopia av åklagar- och polisakten begärts in från åklagarkammaren. Så har skett i 18 ärenden.

Yttrande från handläggande åklagare har begärts om det efter granskning av akten gjorts bedömningen att det framkommit sådana brister i handläggningen som gjort att åtgärder kan komma att behöva vidtas för att påskynda handläggningen eller att tillgängligt underlag inte medgett en bedömning av den frågan. I några fall har omständigheterna varit sådana att yttrande från handläggande åklagare begärts in utan föregående aktgranskning. I remissen till åklagaren har syftet med yttrandet tydligt angetts. Yttrande från handläggande åklagare har begärts in i 16 ärenden.

I undantagsfall har bedömning gjorts att det även funnits skäl att begära in ett yttrande från kammarchefen. Detta har skett i fyra ärenden.

2.6 Rättslig reglering

2.6.1 LUL-ärenden

Enligt 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska en förundersökning mot den som inte fyllt 18 år och som gäller brott på vilket fängelse kan följa bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen ska avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till att medling pågår eller med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

2.6.2 FUK-frister

Enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) ska en förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte fyllt 18 år bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och senast inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

2.6.3 Rotelvårds-ÅFS:en

Enligt 2 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar, den s.k. rotelvårds-ÅFS:en, ska åklagaren vid behov följa upp sina ärenden genom att vidta åtgärder för att driva förundersökningen framåt med tillräcklig skyndsamhet. Åklagaren får inte dröja med att vidta sådana åtgärder längre tid än tre månader från det att utredningsåtgärder senast vidtogs eller åklagaren genom direktiv, påminnelser eller på annat sätt verkade för att driva förundersökningen framåt. Om åklagaren under en längre tid genom påminnelser och på annat sätt vid tre tillfällen försökt att driva förundersökningen framåt utan att det lett till att förundersökningen drivits framåt med tillräcklig skyndsamhet bör åklagaren underrätta kammarchefen. Så bör också ske om förundersökningen inte alls eller endast obetydligt drivits framåt under en tid av åtta månader. Kammarchefen bör i dessa fall, genom kontakter med högre befattningshavare inom Polisen, verka för att förundersökningen drivs framåt med tillräcklig skyndsamhet.

2.6.4 Europakonventionen

Utöver ovan nämnda bestämmelser är var och en vid anklagelse om brott berättigad till en rättvis rättegång inom skälig tid enligt artikel 6 i den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Den relevanta tiden för bedömningen om denna rättighet kränkts börjar räknas den dag då en person kan sägas vara anklagad för brott och avslutas den dag då det föreligger en slutlig dom. Kompensation för kränkning av rätten till rättegång inom skälig tid kan ske genom att detta beaktas vid påföljdsval och straffmätning. Härutöver kan en lång handläggningstid som innebär en kränkning av artikel 6 berättiga till skadestånd som kan dömas ut av svensk domstol.

3 Iakttagelser vid och slutsatser av granskningen

I detta avsnitt redovisas de iakttagelser som gjorts vid granskningen bl.a. när det gäller orsakerna till att handläggningen dragit ut på tiden. Vidare redovisas vissa slutsatser. De samlade intrycken av granskningen sammanfattas i avsnitt 4.

3.1 Brottstyper

Det har undersökts vilka brottstyper de granskade ärendena rör.

Det kan konstateras att granskningen visar att egenmäktighet med barn är den brottstyp som är vanligast förekommande bland de granskade ärendena. Härefter är förmögenhetsbrott och allvarliga våldsbrott vanligast.

Resultatet är inte anmärkningsvärt utan ligger i linje med det som man kunde förvänta sig.

Det har undersökts vilka brottstyper de granskade ärendena rör.

De granskade ärendena har delats in i följande brottstyper:

- Sexualbrott
- Mord
- Övriga våldsbrott (inklusive rån och utpressning)
- Förmögenhetsbrott (bedrägeri, förskingring, trolöshet mot huvudman, bokföringsbrott och stöld)
- Narkotika- och dopningsbrott
- Egenmäktighet med barn
- Övriga brott

De brottstyper som förekommit endast i enstaka ärenden har kategoriserats som "övriga brott". Denna kategori omfattar ärenden som bl.a. rör mordbrand, vapenbrott, olaga frihetsberövande, grovt olaga tvång, brott mot läkemedelslagen, miljöbrott, barnpornografibrott, dobbleri, brott mot lotterilagen samt brott mot lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning.

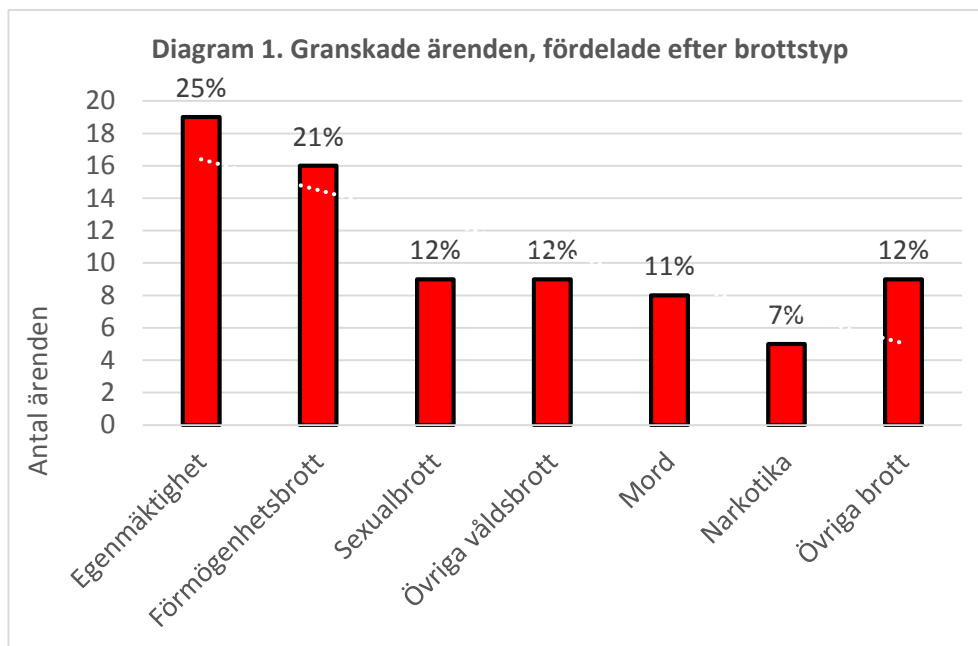

Diagram 1 visar granskade ärenden uppdelat på brottstyper.

I vissa ärenden har det funnits flera brottsmisstankar som fallit in under olika brottstyper. Ärendet har i sådana fall delats in i en brottstyp utifrån den centrala brottsmisstanken där hänsyn främst tagits till brottets karaktär och vilket brott som i allt väsentligt varit orsak till att handläggningen dragit ut på tiden. Exempelvis har ett ärende som rör våldtäkt, rån och olaga frihetsberövande klassificerats som sexualbrott eftersom misstanken om våldtäkt har bedömts utgöra den centrala brottsmisstanken.

Granskningen visar att egenmäktighet med barn är den brottstyp som är vanligast i de granskade ärendena. Den brottstypen utgör 25 % (19 stycken) av de granskade ärendena. Även förmögenhetsbrott och allvarliga våldsbrott är vanliga.

De flesta ärenden avser således dels en grupp av ärenden rörande brott med lång preskriptionstid som egenmäktighet med barn och mord eller andra vålds- och sexualbrott, dels en grupp ärenden rörande olika förmögenhetsbrott.

Resultatet är inte anmärkningsvärt utan ligger i linje med det som man kunde förvänta sig vid granskningen. Det medger inte några särskilda slutsatser.

3.2 Ärendenas fördelning på åklagarkammare

Det har undersökts om det finns några lokala skillnader mellan olika åklagarkammare.

Det kan konstateras att granskningen visar att ärendena är spridda över landet. Många åklagarkammare har endast något eller några enstaka ärenden.

Malmö åklagarkammare har något fler äldre ärenden än jämförbara åklagarkammare. Det rör sig dock om endast ca tio ärenden. Det är inte möjligt att dra någon generell slutsats av detta och det finns inte heller anledning att undersöka saken ytterligare.

Det har undersökts om det finns några lokala skillnader mellan olika åklagarkammare.

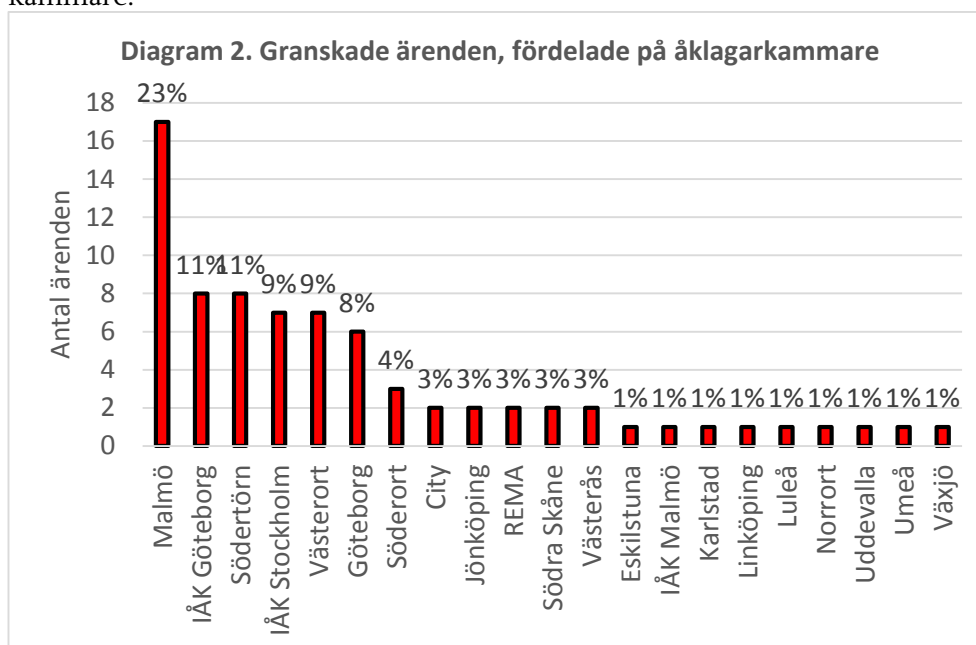

Diagram 2 visar granskade ärenden fördelade på åklagarkammare.

Det kan konstateras att ärendena är spridda över landet. Många åklagarkammare har endast något eller några enstaka ärenden. Stora åklagarkammare och de internationella åklagarkammarna har något fler ärenden. Detta är naturligt och inte på något sätt anmärkningsvärt.

Av de granskade ärendena kommer 23 % (17 ärenden) från Malmö åklagarkammare. Det är ungefär dubbelt så många som från andra större åklagarkammare och internationella åklagarkammare men det rör sig endast om en skillnad på ca tio ärenden.

Som framgått ovan i avsnitt 3.1 har den vanligaste brottstypen i de ärenden som omfattas av granskningen varit egenmäktighet med barn. En närmare undersökning visar att ärendena om egenmäktighet med barn är koncentrerade till ett fåtal åklagarkammare. Fem åklagarkammare har ett ärende vardera, Södertörns åklagarkammare i Stockholm har två ärenden och Västerorts åklagarkammare i Stockholm har tre ärenden. Malmö åklagarkammare har något fler ärenden, nio stycken. En del av förklaringen till att Malmö åklagarkammare sammantaget har något fler ärenden än andra kammare hänför sig således till den större andelen ärenden med egenmäktighet med barn.

Då det är fråga om mycket små ärendevolymer kan det bero på en slump att det finns något fler äldre ärenden vid Malmö åklagarkammare. Det kan också bero på särskilda svårigheter vid Polisen. En annan förklaring kan vara att ärenden vid Malmö åklagarkammare handläggs annorlunda än vid övriga kammare, t.ex. genom att förundersökningarna i större utsträckning drivs vidare med beslut om personella tvångsmedel som prövats av domstol. Även andra förklaringar är tänkbara.

Denna granskning har varit inriktad på att vid behov påskynda handläggningen och inte mer i detalj kartlägga nu aktuella frågor. Det är utifrån den granskning

som gjorts inte möjligt att dra några generella slutsatser om varför det finns något fler äldre ärenden vid Malmö åklagarkammare. Iakttagelsen är inte heller sådan att den ger anledning att undersöka saken ytterligare.

3.3 Ärendenas ålder

En undersökning har gjorts utifrån ärendenas ålder.

Det kan konstateras att granskningen visar att i merparten av ärendena har utredningen påbörjats 2008 eller senare. Endast ett fåtal ärenden är, i det här sammanhanget, riktigt gamla.

Resultatet är inte anmärkningsvärt och medger inte några särskilda slutsatser.

En undersökning har gjorts utifrån när ärendena registrerades vid Åklagarmyndigheten, dvs. ärendenas ålder. Av de granskade ärendena påbörjades utredningen i det äldsta ärendet 1995. Det kan konstateras att de äldsta ärendena avser antingen mord eller egenmäktighet med barn.

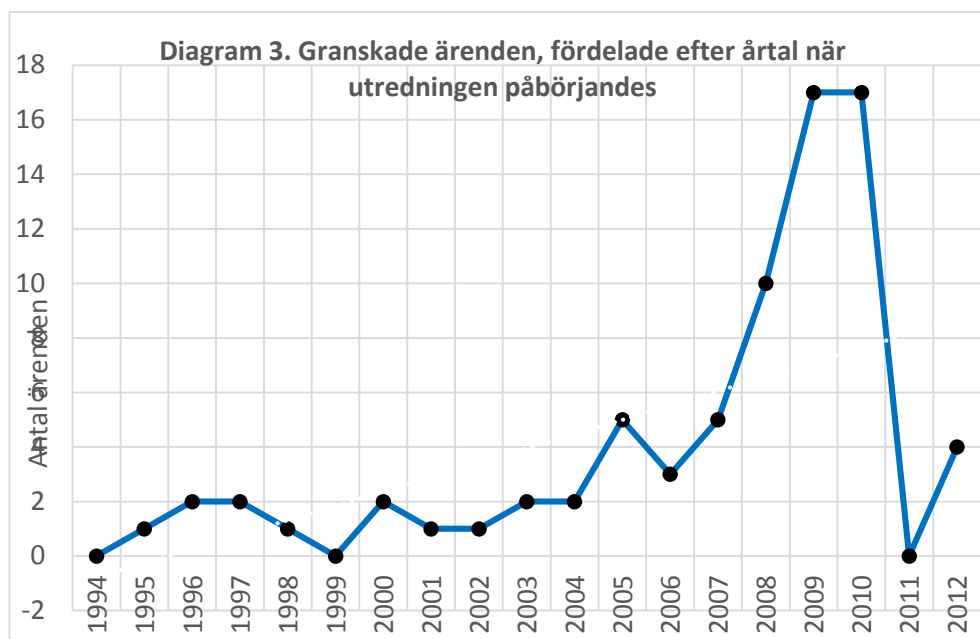

Diagram 3 visar hur de granskade ärendena fördelar sig utifrån vilket år utredningen påbörjades.

Det kan konstateras att granskningen visar att i merparten av de granskade ärendena har utredningen påbörjats 2008 eller senare. Endast ett fåtal ärenden är, i det här sammanhanget, riktigt gamla. Att så är fallet uppfattas som positivt.

En analys av resultatet ger vid handen att det inte är anmärkningsvärt. Iakttagelserna kring ärendenas ålderssammansättning medger inte några särskilda slutsatser.

3.4 Ärenden med häktade eller anhållna i frånvaro

En undersökning har skett utifrån ett antagande att misstänkt bör vara häktad eller anhållen i frånvaro i flertalet av ärendena.

Det kan konstateras att granskningen visar att i 71 % av ärendena (53 ärenden) har misstänkt varit häktad eller anhållen i frånvaro.

Resultatet bekräftar antagandet.

Granskning har skett utifrån ett antagande att i många ärenden bör misstänkt vara häktad eller anhållen i frånvaro.

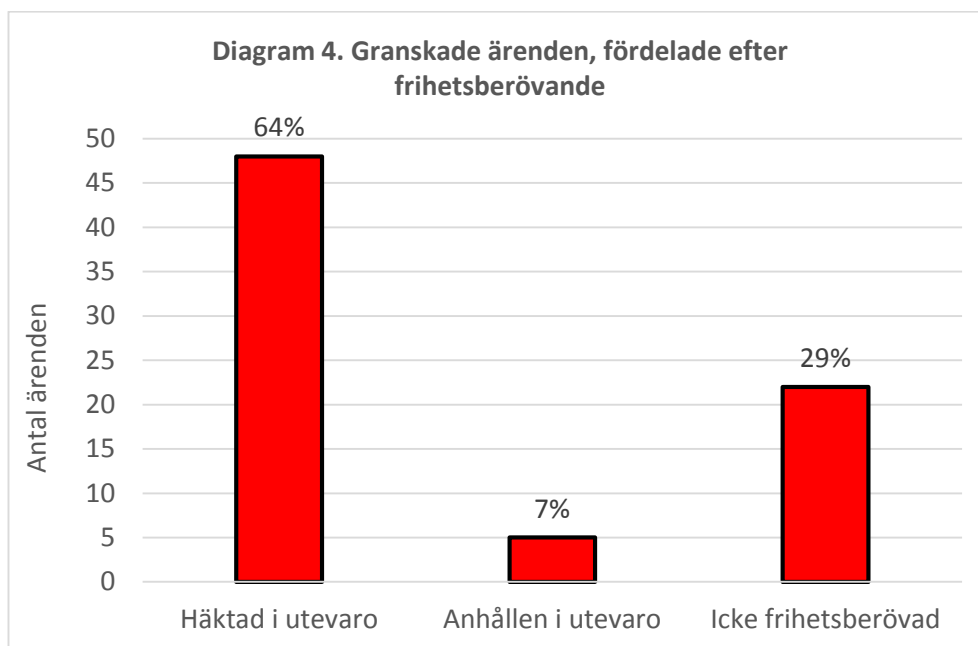

Diagram 4 visar hur stor andel av granskade ärenden där misstänkt är häktad eller anhållen i frånvaro.

Det har konstaterats att misstänkt har varit häktad i frånvaro i 48 ärenden (64 % av ärendena) och anhållen i frånvaro i 5 ärenden (7 % av ärendena). I 22 ärenden (29 % av ärendena) har misstänkt, vid granskningstillfället, inte varit frihetsberövad.

Resultatet bekräftar antagandet om att den misstänkte är frihetsberövad i sin frånvaro i hög utsträckning i de ärenden som valts ut för granskning.

3.5 Fristärenden

Undersökning har gjorts utifrån om det funnits några särskilda brister i fristärenden som kan ge anledning till åtgärder.

Några brister som föranlett åtgärder har inte uppmärksamrats.

Undersökning har gjorts utifrån om det funnits några särskilda brister i de granskade fristärendena som kan ge anledning till åtgärder.

Sammanlagt fem av de granskade ärendena är fristärenden. Fristen har inte i något fall registrerats i Cåbra. Ett ärende, som inledningsvis framstod som ett fristärende, visade sig vid en närmare granskning inte vara det.

De fem granskade fristärendena är samtliga hänförliga till den s.k. fuk-fristen. Brotten avser våldtäkt mot barn, grov fridskränkning, människohandel alternativt olaga frihetsberövande och grovt olaga tvång samt en preskriberad brottsmisstanke om olaga hot. I samtliga fall har en särskild svårighet varit att den misstänkte varit frånvarande. De misstänkta har varit frihetsberövade i frånvaro, och i ett fall har av särskilda skäl endast ett hämtningsbeslut varit aktuellt. Samtliga ärenden gäller allvarliga brott och den långa handläggningstiden hänför sig främst till faktorer åklagaren inte kunnat påverka. Några brister som föranlett åtgärder har inte uppmärksamrats.

3.6 Särskilda svårigheter som identifierats som orsak till den långa handläggningstiden

Det har undersökts i vilken utsträckning det funnits särskilda svårigheter som varit orsaken till den långa handläggningstiden.

Granskningen visar att:

I 77 % av ärendena (58 ärenden) har en orsak till den långa handläggningstiden varit att misstänkt varit frånvarande.

I 24 % av ärendena (18 ärenden) har en orsak till den långa handläggningstiden, varit att utredningen krävt omfattande internationella kontakter.

I 9 % av ärendena (7 ärenden) har en orsak till den långa handläggningstiden varit ärendets omfattning.

I 13 % av ärendena (10 ärenden) har en orsak till att handläggningen dragit ut på tiden varit omständigheter som är att hänföra till Polisen.

Observera att det i relativt många ärenden har det funnits flera orsaker till att handläggningen dragit ut på tiden.

I detta avsnitt redovisas i vilken utsträckning det funnits särskilda svårigheter som varit orsaken till den långa handläggningstiden. De identifierade svårigheterna har kategoriserats enligt följande:

- Misstänkt frånvarande
- Internationella kontakter
- Resursbrist hos Polisen
- Stora ärenden
- Övriga orsaker

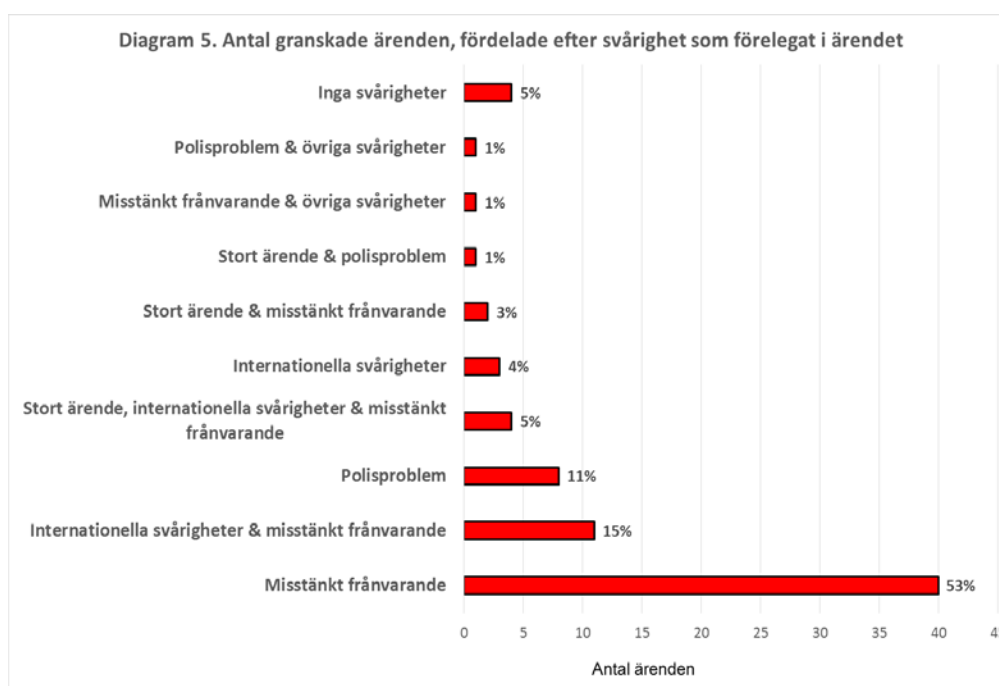

Diagram 5 visar den eller de svårigheter som förelegat i de granskade ärendena. Observera att flera svårigheter kan föreligga i ett och samma ärende och att endast ett urval av kombinationer av olika svårigheter som konstaterats visas i diagrammet. Detta innebär t.ex. att stapeln som markerar antal ärenden med "internationella svårigheter" avser endast de ärenden där detta varit den enda noterade svårigheten i ärendet.

Vid granskningen har det i nästan alla ärenden kunnat identifieras någon form av svårighet som har varit orsaken eller i vart fall bidragit till den långa handläggningstiden. Endast i fyra ärenden har det vid granskningen inte kunnat identifieras någon särskild omständighet som bidragit till att handläggningen dragit ut på tiden.

I följande avsnitt beskrivs de olika identifierade svårigheterna närmare.

3.6.1 Misstänkt frånvarande

Den avgjort vanligaste orsaken till den långa handläggningstiden är att det inte har varit möjligt att komma i kontakt med misstänkt.

Det kan konstateras att granskningen visar att i 77 % av ärendena (58 ärenden) har en orsak till den långa handläggningstiden varit att misstänkt varit frånvarande.

Iakttagelsen är inte anmärkningsvärd. Den behandlas vidare i avsnitt 4.

3.6.2 Internationella kontakter

Ytterligare en faktor som identifierats är att utredningen krävt omfattande internationella kontakter som t.ex. ansökningar om rättslig hjälp och utlämning vilket har fördröjt handläggningstiden. I de flesta fall har misstänkt samtidigt varit häktad i frånvaro och således varit svår att nå.

Det kan konstateras att granskningen visar att i 24 % av ärendena (18 ärenden) har orsaken till den långa handläggningstiden, helt eller delvis, varit omfattande internationella kontakter.

3.6.3 Resursbrist hos Polisen

I några ärenden har svårigheter att driva utredningen framåt föranletts av omständigheter som är att hänföra till Polisen. Detta har konstaterats i flera ärenden som rör förskingring och trolöshet mot huvudman samt även i de ärenden som rör barnpornografibrott, miljöbrott, vapenbrott, dobbleri och brott mot lotterilagen.

Det kan konstateras att granskningen visar att i 13 % (tio ärenden) av samtliga ärenden har en orsak till att handläggningen dragit ut på tiden varit omständigheter som är att hänföra till Polisen.

I några ärenden har inga utredningsåtgärder alls vidtagits under flera års tid. Påminnelser till Polisen har skickats av handläggande åklagare, men inte sällan med ganska långa mellanrum. Det kan konstateras att bestämmelserna i rotelvårds-ÅFS:en, om åklagarens skyldighet att underrätta kammarchefen i vissa fall, inte har följts i dessa ärenden.

Av de tio identifierade ärendena är sex ärenden spridda på olika åklagarkammare. Fyra ärenden kommer från Malmö åklagarkammare. Utifrån vad som har kommit fram tycks det finnas ett generellt problem med resursbrist hos Polisen i Malmö när det gäller hantering av ärenden rörande förmögenhetsbrott.

En hypotes inför granskningen var att det inte skulle vara ovanligt att svårigheter hos Polisen varit orsaken till den långa handläggningstiden. Det har dock kunnat konstateras att i förhållandevis få ärenden beror den långa handläggningstiden på sådana svårigheter. Det är vanskligt att dra någon säker slutsats kring detta. Det kan vara så att problem hos Polisen endast i liten utsträckning gör att ärenden blir riktigt gamla utan att det har sin grund i andra orsaker. Resultatet kan också tala för att Polisen har uppmärksammat på och prioriterat de granskade ärendena. Det kan möjligen också vara så att metoden som använts för att välja ut de ärenden som ska ingå i granskningen är alltför trubbig (se vidare avsnitt 5.4).

3.6.4 Stora ärenden

I några ärenden har bedömning gjorts att just omfattningen av ärendet har varit en orsak till den långa handläggningstiden.

Många av de ärenden som omfattas av granskningen har uppfattas som omfattande t.ex. med utgångspunkt från antal brottsmisstankar eller antal misstänkta i exempelvis förmögenhetsbrott eller med utgångspunkt från utredningens komplexitet i exempelvis allvarliga våldsbrott. Med stora ärenden avses dock i det här sammanhanget exceptionellt omfattande ärenden. Som exempel kan nämnas några ärenden med ett mycket stort antal brottsmisstankar avseende förmögenhetsbrott där det under utredningstiden även funnits många misstänkta personer.

Av de granskade ärendena har endast ett fåtal ansetts så stora att just själva omfattningen utgjort en svårighet i sig. I samtliga dessa ärenden har det dock förelegat även andra svårigheter, som att misstänkt varit frånvarande eller att det behövts omfattande internationella kontakter i ärendet.

Det kan konstateras att granskningen visar att i 9 % av ärendena (sju ärenden) har orsaken till den långa handläggningstiden, i vart fall delvis, varit ärendets omfattning.

Sammanfattningsvis kan konstateras att i ett mindre antal ärenden har ärendets omfattning varit en omständighet som tillsammans med ytterligare faktorer bidragit till den långa handläggningstiden.

3.6.5 Övriga orsaker

I två ärenden har andra faktorer identifierats vilka bedömts utgöra i vart fall en bidragande orsak till den långa handläggningstiden.

I ett ärende har man väntat på analysvar från SKL som dröjt ovanligt länge. I ett annat ärende har problemet bestått i svårigheter att komma i kontakt med målsäganden.

3.7 Beslut med anledning av granskningen

3.7.1 Besluts kategorier och resultat

Granskningen har resulterat i följande beslut:

I 55 % av ärendena (41 ärenden) har granskningen avslutats genom ett beslut om att granskningen av ärendet inte föranleder någon åtgärd.

I 41 % av ärendena (31 ärenden) har granskningen avslutats med ett påpekande avseende vissa mindre allvarliga brister eller ett påpekande om att handläggande åklagare och kammarledning bör verka för en mer skyndsam handläggning.

I 12 % av ärendena (9 ärenden) har det vid granskningen konstaterats brister av mer allvarligt slag som föranlett beslut om påskyndande av handläggningen eller överlämnande till riksåklagaren. Mer allvarliga brister som gett anledning till andra åtgärder har konstaterats i ytterligare några fall.

Observera att granskningen i vissa fall har föranlett flera beslut i samma ärende.

Vid granskningen har, som ovan nämnts, en granskningsmall/beslutsmall använts i syfte att uppnå en enhetlighet i besluten. Besluten har delats upp i följande kategorier:

- Ej åtgärd
- Påpekande avseende långsam handläggning
- Påpekande avseende annat
- Återrapportering
- Påskyndande av handläggning
- Överlämnande till riksåklagaren

Det är viktigt att påpeka att flera beslut kan ha fattats i ett och samma ärende, t.ex. ett påpekande avseende långsam handläggning i kombination med ett föreläggande om återrapportering.

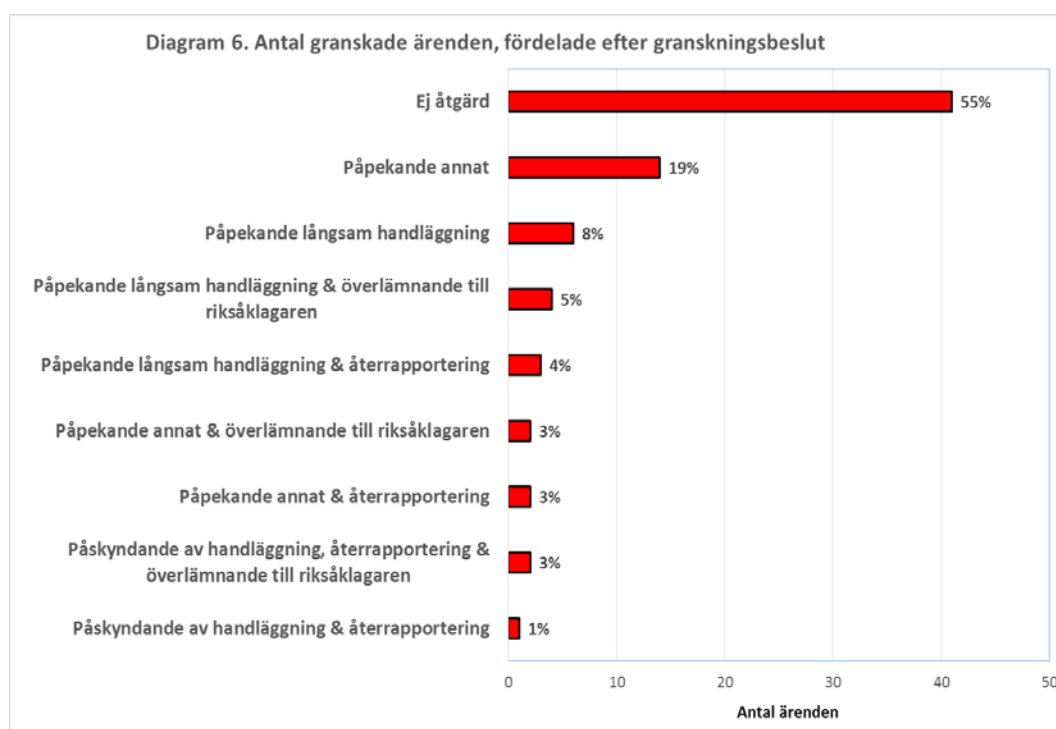

Diagram 6 visar vilka beslut som har fattats med anledning av granskningen. Observera att flera beslut kan ha fattats i samma ärende. Detta innebär t.ex. att stapeln som markerar "Påpekande annat" endast avser de ärenden där detta är det enda beslut som fattats i ärendet.

3.7.2 Ej åtgärd

I 55 % av ärendena (22 ärenden) har granskningen avslutats genom ett beslut om att granskningen av ärendet inte föranleder någon åtgärd. I dessa ärenden har konstaterats antingen att, mot bakgrund av vad som kommit fram vid granskningen, handläggningen av ärendet bedrivits med den skyndsamhet som kan krävas eller att ärendet i huvudsak har bedrivits med tillräcklig skyndsamhet

och att det utifrån en samlad bedömning saknats skäl att vidta någon åtgärd för att påskynda handläggningen.

3.7.3 Påpekande avseende långsam handläggning

I 13 ärenden har granskningen avslutats med ett beslut om att granskningen inte föranleder någon annan åtgärd än det påpekande som framgår av skälen för beslutet. I de ärendena har konstaterats att handläggningstiden mot bakgrund av vad som har kommit fram vid granskningen visserligen har dragit ut på tiden men att det för närvarande inte funnits tillräckliga skäl för att vidta någon åtgärd. Det har emellertid funnits anledning att påpeka att ansvarig åklagare och kammarledningen bör verka för en särskilt skyndsam handläggning. En vanlig iakttagelse i dessa ärenden är att det funnits vissa brister längre tillbaka under utredningstiden men att härefter har adekvata åtgärder vidtagits för att föra utredningen framåt. I vissa fall är det tydligt att granskningen har föranlett åklagare att se över sina ärenden och själv vidta åtgärder för att påskynda handläggningen.

3.7.4 Påpekande avseende annat än långsam handläggning

I 18 ärenden har påpekanden om andra brister än långsam handläggning gjorts. De brister som har påträffats har exempelvis varit avsaknad av registrering av utredningsåtgärder i diariet, att tvångsmedelsbeslut inte har registrerats i Cåbra eller att det funnits skäl för åklagaren att se över om preskription inträffat beträffande någon brottsmisstanke. I några fall har konstaterats att åklagaren underlåtit att kontinuerligt ompröva beslut om anhållande och häktning i frånvaro samt inte heller hållit sig informerad om vilka åtgärder Polisen vidtagit för att verkställa beslutet eller i vart fall inte diariefört detta. I flera ärenden har också påpekats att bevakning och uppföljning i ärendet, enligt vad som framgått av diariet, enbart eller främst skett vid de tillfällen som tingsrätten har ställt frågor om ärendets handläggning.

3.7.5 Återrapportering

I fem ärenden har granskningen avslutats med ett beslut om att det för närvarande saknats skäl att vidta någon åtgärd för att påskynda handläggningen men att det mot bakgrund av vad som kommit fram vid granskningen förelegat sådana omständigheter att det funnits skäl att förelägga åklagarkammaren att inom viss tid återrapportera hur ärendet handlagts. I ytterligare tre ärenden har det, vid beslut om påskyndande av handläggningen, också funnits skäl att förelägga kammaren att inom viss tid återrapportera hur ärendet fortsatt handlagts. Anledningen till föreläggande om återrapportering har varit att bedömning gjorts att det förelegat en risk för en konventionskränkning eller ett allvarligt åsidosättande av reglerna om bevakning och uppföljning enligt rotelvårds-ÅFS:en. Exempelvis har det varit fråga om ärenden där misstänkt varit häktad i frånvaro sedan mycket lång tid tillbaka och få åtgärder har vidtagits härefter. Det har också varit fråga om ärenden där misstänkt delgivits misstanke eller något annat har skett i utredningen som kräver fortsatt aktivitet, men där utredningen härefter stannat upp under avsevärd tid.

3.7.6 Påskyndande av handläggning

I tre ärenden har granskningen avslutats med ett beslut om att handläggningen ska påskyndas. Handläggande åklagare har där uppmanats att vidta nödvändiga åtgärder för att påskynda handläggningen. I två av ärendena, där även andra åtgärder varit aktuella såsom häktningsbeslut i frånvaro, internationell efterlysning och europeisk arresteringsorder, hade sedan flera år preskriberade brottsmisstankar inte åtgärdats. I det tredje ärendet hade åklagaren, genom att vara passiv i tre år, inte vidtagit tillräckliga åtgärder i ärendet för att följa upp en begäran om utlämning och övrig information som inkommit i ärendet om den misstänkte. I samtliga ärenden har kamrarna också förelagts att inom viss tid återrapportera hur ärendet fortsatt har handlagts.

3.7.7 Överlämnande till riksåklagaren

I sammanlagt åtta ärenden har det som kommit fram vid granskningen sammantaget varit av sådant slag att bedömning har gjorts att det kan finnas anledning för riksåklagaren att vidta åtgärder inom ramen för sin tillsyn. Ärendena har därför överlämnats till riksåklagaren för att ta ställning till den frågan.

Dessutom har, utöver de ärenden som omfattats av granskningen, ytterligare tre ärenden överlämnats till riksåklagaren. Dessa ärenden hade avgjorts innan granskningen hunnit avslutas.

I några av ärendena har anledningen till att de överlämnats till riksåklagaren haft samband med problem med resursbrist hos Polisen, vilket resulterat i att inga utredningsåtgärder vidtagits under avsevärd tid. I övriga ärenden har det konstaterats brister av skiftande karaktär.

4 De samlade intrycken vid granskningen

I detta avsnitt redovisas de samlade intrycken vid granskningen.

De samlade intrycken av vad som har kommit fram vid granskningen kan sammanfattas enligt följande:

- Sammantaget har åklagarnas handläggning av de granskade ärendena varit förhållandevis god. I viss utsträckning har det kunnat konstateras att den s.k. rotelvårds-ÅFS:en inte fullt ut har följts. Relativt få ärenden har dock gett anledning till någon åtgärd. I de flesta ärenden har funnits en godtagbar förklaring till den långa handläggningstiden. Resultatet är bättre än förväntat.
- Den i särklass vanligaste orsaken till att handläggningen dragit ut på tiden har varit att det inte varit möjligt att få tag på misstänkt. Den näst vanligaste orsaken har varit en kombination av flera samverkande svårigheter. I stor utsträckning har orsakerna till att handläggningstiden blivit lång i huvudsak inte kunnat påverkas av åklagaren.
- De ärenden med problem som är att hänföra till Polisen är förhållandevis få.
- Granskningen har fått effekt på det sättet att ärendena uppmärksammats och handläggande åklagare själv har vidtagit åtgärder för att påskynda handläggningen.
- En återkommande iakttagelse är att handläggande åklagare underlåtit att kontinuerligt ompröva beslut om anhållande och häktning i frånvaro samt inte heller hållit sig informerad om vilka åtgärder Polisen vidtagit för att verkställa beslutet eller i vart fall inte diariefört detta.
- Inte sällan har brister i dokumentation och diarieföring kunnat iakttas.

De 75 äldsta ärendena inom Åklagarmyndigheten har omfattats av granskningen. Med tanke på att granskningen omfattat de allra äldsta ärendena har det funnits skäl att befara att ärendena i många fall hanterats bristfälligt. I viss utsträckning har det kunnat konstateras att Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten, den s.k. rotelvårds-ÅFS:en, inte fullt ut har följts. Efter att granskningen genomförts är dock den samlade bilden att åklagarnas handläggning varit förhållandevis god. Det är relativt få ärenden som har gett anledning till någon åtgärd. Det är få ärenden med mer allvarliga brister där det vid granskningen konstaterats att det förelegat risk för en konventionskränkning och även få ärenden som av annan anledning föranlett någon åtgärd. Resultatet är bättre än förväntat.

Det har kunnat konstateras att åtgärder vidtagits i många ärenden i samband med att granskningen initierats. Efter att områdesansvariga överåklagare redovisade 111 ärenden som skulle omfattas av granskning har i 36 ärenden antingen åtal väckts eller ärendet avslutats på annat sätt före granskning eller innan beslut fattats i tillsynsärendet. Det är tydligt att själva granskningen i sig har satt fokus på gamla ärenden och har föranlett åklagare att själv vidta åtgärder för att påskynda handläggningen. Särskilt tycks det gälla fristärenden. Av de 19 ursprungligen redovisade fristärendena har 13 avslutats.

I de flesta ärenden har det funnits en godtagbar förklaring till den långa handläggningstiden. Den absolut vanligaste orsaken till att handläggningen dragit ut på tiden har varit att det inte varit möjligt att få tag på misstänkt. Den näst vanligaste orsaken har varit att en kombination av olika svårigheter har konstaterats t.ex. att ärendet varit mycket omfattande och att det samtidigt funnits behov av omfattande internationella kontakter i ärendet. Det kan konstateras att i stor utsträckning har orsakerna till att handläggningstiden blivit lång i huvudsak inte kunnat påverkas av åklagaren.

Som nämnts i avsnitt 3.6.3 var en hypotes inför granskningen att det inte skulle vara ovanligt att svårigheter hos Polisen varit orsaken till den långa handläggningstiden. De ärenden där svårigheterna att driva utredningen framåt föranletts av omständigheter som är att hänföra till Polisen har i denna granskning dock varit förhållandevis få. Det är, som konstateras i avsnitt 3.6.3, vanskligt att dra någon säker slutsats kring detta. Det har dock särskilt uppmärksammats att Malmö åklagarkammare tycks ha haft problem med resursbrist hos Polisen när det gäller utredning av förmögenhetsbrott.

En generell iakttagelse under granskningen har varit att i många ärenden har, såvitt framgår av diariet, ganska få utredningsåtgärder vidtagits under perioder längre tillbaka under utredningstiden. I de ärenden där misstänkt har varit häktad i frånvaro under lång tidsperiod har det i flera fall konstaterats att åklagaren underlåtit att kontinuerligt ompröva beslutet samt inte heller hållit sig informerad om vilka åtgärder Polisen har vidtagit för att verkställa beslutet. I vart fall har detta inte diarieförts. Det har också framgått att åklagares beslut att ompröva dessa häktningsbeslut i frånvaro ofta har skett först efter att en förfrågan inkommit från tingsrätten angående ärendets handläggning.

Mot denna bakgrund och då det är tydligt att granskningen satt fokus på ärendena synes granskningen alltså ha varit ett effektivt sätt att säkerställa att de allra äldsta ärendena vid myndigheten uppmärksammas och ges nödvändig prioritet.

Slutligen har det i samband med aktgranskning inte sällan konstaterats brister i dokumentation av utredningsåtgärder samt brister i registrering av utredningsåtgärder i diariet.

5 Avslutande synpunkter och förslag

Med anledning av de iakttagelser som gjorts vid tillsynen lämnas här några avslutande synpunkter och förslag.

5.1 Kraven på rotelvård samt dokumentation och diarieföring

Vid granskningen har det kunnat konstateras att Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten, den s.k. rotelvårds-ÅFS:en, inte har följts fullt ut. Det finns därför anledning att erinra om vikten av att regelverket följs liksom vikten av att åtgärder under förundersökningen dokumenteras och diarieförs.

5.2 Anvisningar till åklagare om handläggningen av ärenden med frihetsberövad i frånvaro

Som nämnts i avsnitt 4 har en generell iakttagelse under granskningen varit att i många ärenden har, såvitt framgår av diariet, ganska få utredningsåtgärder vidtagits under perioder längre tillbaka under utredningen. I de ärenden där misstänkt har varit frihetsberövad i sin frånvaro under långa tidsperioder har det dessutom i flera fall konstaterats att åklagaren underlåtit att kontinuerligt ompröva beslut om anhållande och häktning i frånvaro samt inte heller hållit sig informerad om vilka åtgärder som vidtagits av Polisen för att verkställa beslutet eller i vart fall inte diariefört detta. Det tycks överlag råda viss osäkerhet kring vilka åtgärder handläggande åklagare förväntas vidta i dessa situationer. Vår bedömning är att anvisningar behövs för att tydliggöra detta. Det bör därför övervägas att t.ex. göra ett tillägg i rotelvårds-ÅFS:en där det klargörs vad som förväntas av åklagaren vid handläggningen av ärenden där den misstänkte under lång tid är anhållen eller häktad i sin frånvaro. Det överlämnas till rättsavdelningen vid Åklagarmyndighetens huvudkontor att överväga frågan om att ge anvisningar på detta område.

5.3 Granskningens effekter samt behov av förnyad granskning

Det har i avsnitt 4 kunnat konstateras att det är tydligt att själva granskningen i sig har satt fokus på gamla ärenden och har föranlett åklagare att själv vidta åtgärder för att påskynda handläggningen. När det under granskningen beslutats om återrapportering och begäran om yttrande från handläggande åklagare har det också lett till att ärendena har prioriterats och påskyndats. Som konstaterats i avsnitt 4 synes granskningen alltså ha varit ett effektivt sätt att säkerställa att de allra äldsta ärendena vid myndigheten uppmärksammas och getts nödvändig

prioritet. Sammantaget talar detta för att liknande granskningar bör genomföras i framtiden. Det överlämnas till tillsynsavdelningen vid Åklagarmyndighetens huvudkontor att överväga frågan om behovet av förnyad granskning av äldre ärenden.

5.4 Metoden för att identifiera ärenden där det kan brista i kravet på skyndsam handläggning

De 75 äldsta ärendena inom Åklagarmyndigheten har omfattats av granskningen. Med tanke på att granskningen rört de allra äldsta ärendena har det funnits skäl att befara att många ärenden hanterats bristfälligt. I avsnitt 4 har det dock kunna konstateras att åklagarnas handläggning av de granskade ärendena har varit förhållandevis god. Relativt få ärenden har gett anledning till någon åtgärd. I de flesta ärenden har det funnits en godtagbar förklaring till den långa handläggningstiden. Det har också noterats att i stor utsträckning har orsakerna till att handläggningstiden blivit lång varit sådana att de i huvudsak inte har kunnat påverkas av åklagaren.

Tanken att välja ut de allra äldsta ärendena med hypotesen att problem i särskilt stor utsträckning finns bland dessa ärenden är visserligen god, men eftersom resultatet av granskningen sammantaget får anses vara bättre än man kunde förvänta bör frågan ställas om inte detta är en för trubbig metod för att identifiera ärenden där det brustit i handläggningen på ett sätt som lett till alltför lång handläggningstid. För det talar också att få fristärenden har kommit att omfattas av granskningen. Att få ärenden iakttagits där problem hos Polisen varit orsak till den långa handläggningstiden kan tala i samma riktning. Det finns därför anledning att överväga om den använda metoden är den bästa för att identifiera ärenden där det kan finnas behov av åtgärder för att förhindra att handläggningen drar ut på tiden så att lagstadgade frister åsidosätts eller handläggningen kommer i strid med Europakonventionens krav.

Tidpunkten när ett ärende kom in till myndigheten är en viktig faktor för att identifiera ärenden som särskilt behöver uppmärksammas med hänsyn till handläggningstiden, men det finns också andra parametrar som bör vägas in. Med tanke på Europakonventionens krav är inaktivitet under handläggningen inte sällan en ännu viktigare faktor. Även andra faktorer har betydelse.

Möjligen kan ett utvecklat IT-system ge ett bättre stöd för att fånga upp ärenden som särskilt bör uppmärksammas. Framförallt bör det övervägas om det går att skapa ett system där ärenden i vilka åtgärder inte registrerats under viss tid blir möjliga att lätt identifiera. Om det finns skäl för ett utvecklat IT-stöd bör det också prövas om andra faktorer kan beaktas för att ytterligare öka träffsäkerheten. Sådana faktorer kan exempelvis vara brottets allvar och när brottet begicks samt hur lång tid som återstår till preskription. Vid urvalet för den nu aktuella granskningen har fristärenden särskilt uppmärksamats. Förekomsten av en lagstadgad frist är en annan faktor att ta hänsyn till när ärenden som kräver åtgärder med tanke på handläggningstid ska identifieras.

Mot denna bakgrund överlämnas det till överåklagaren för samordning och analys vid Åklagarmyndighetens huvudkontor att överväga vilken metod som kan vara den bästa för att identifiera ärenden där det kan brista i handläggningen på ett sätt som kan leda till en alltför lång handläggningstid och om ett utvecklat IT-stöd kan vara ett verktyg för att identifiera sådana ärenden.

6 Beslut med anledning av tillsynen

Med anledning av de iakttagelser som gjorts vid tillsynen och de synpunkter och förslag som lämnats i avsnitt 5 beslutar vi att denna tillsynsrapport ska överlämnas till:

- Rättsavdelningen vid Åklagarmyndighetens huvudkontor. (Se avsnitt 5.2)
- Tillsynsavdelningen vid Åklagarmyndighetens huvudkontor. (Se avsnitt 5.3)
- Överåklagaren för samordning och analys vid Åklagarmyndighetens huvudkontor (Se avsnitt 5.4)
- Samtliga områdeschefer

Härigenom avslutas projektet om granskning av ärenden med lång handläggningstid (VP 2014 A2.22).

Peter Lundkvist
vice överåklagare

Marianne Ny
överåklagare

Bengt Åsbäck
vice överåklagare

Helena Wigilius
kammaråklagare

Ginger Johansson
kammaråklagare

Lena Körner
kammaråklagare